

Beslut om att starta eller utöka skola

Statistik läsåret 2023/24

Innehållsförteckning

Sammanfattning	3
110 godkända ansökningar	3
Ingen godkänd ansökan avseende distansundervisning.....	4
Inledning.....	5
Sedan 2021 ingår statistik avseende ansökningar om distansundervisning	5
Tre av fyra godkända ansökningar 2022 avser utökning av skola.....	6
Sökande med koncerntillhörighet bakom majoriteten av godkända ansökningar7	
29 godkända ansökningar om nyetablering.....	8
Fler godkända ansökningar om nya grundskolor än gymnasieskolor	8
Ingen godkänd ansökan om internationell skola	9
Nyetablering av skolor i 18 olika kommuner.....	10
Nio av tio godkända utökningar avser utökning av gymnasieskola	11
Avslag som beslut för 83 ansökningar om fristående skola	12
Otillräckligt elevunderlag bakom flest avslag.....	12
Ingen godkänd ansökan avseende distansundervisning	14

Sammanfattning

I 2022 års ansökningsomgång har det inkommit totalt 206 ansökningar om att starta eller utöka fristående skola. Därtill har 44 ansökningar om att bedriva undervisning på distans inkommit från både kommunala och fristående huvudmän. Denna rapport redovisar statistik¹ över de beslut som Skolinspektionen har fattat för de inkomna ansökningarna.

110 godkända ansökningar

I ansökningsomgången 2022 har Skolinspektionen godkänt totalt 110 ansökningar vilket är i nivå med tidigare år. Ungefär tre fjärdedelar avser utökning och en fjärdedel nyetablering. Att det är många utökningar i år kan förklaras av att ansökningar gällande avvikelser från nationella program på gymnasieskolan ska förnyas vart fjärde år. Dessa står för nästan hälften av de 110 godkända ansökningarna.

Antalet godkända ansökningar avseende nyetablering är det lägsta sedan statistiken började sammanställas 2010. En förekommande synpunkt från kommuner där enskilda huvudmän vill etablera eller utöka verksamhet i, är att utbildningsutbudet är väl tillgodosett. Ett minskat antal godkända ansökningar skulle därmed kunna bero på att det finns en överkapacitet. Andelen godkända ansökningar av antalet inkomna är däremot förhållandevis konstant över tid.

Koncerner bakom majoriteten av de godkända ansökningarna

Det vanligaste, både avseende ansökningar om nyetablering och utökningar, är att den sökande ingår i en koncern. Av de godkända ansökningarna har åtta av tio inkommit från sökande med koncerntillhörighet. Bakom de godkända ansökningarna står totalt 21 olika koncerner. Tre koncerner (Academedia AB, Watma group AB och Cedergrenska AB) står bakom nästan hälften av de godkända ansökningarna.

En generell trend vi ser är att verksamheter som drivs av bolag som ingår i koncernen ökar, och ansökningar från mindre aktörer såsom ideella föreningar och stiftelser och därmed även antalet godkända ansökningar, fortsätter att minska. Koncerner fortsätter även att expandera genom uppköp av andra skolverksamheter.

17 huvudmän har fått avslag i prövningen av ekonomiska förutsättningar

Av de totalt 80 huvudmän som har genomgått en prövning om de uppfyller kraven på ekonomiska förutsättningar har 13 huvudmän haft otillräckligt elevunderlag för att anses kunna bedriva den sökta verksamheten. Fem huvudmän ansågs inte ha ekonomiska förutsättningar varav en huvudman fick avslag både med anledning av otillräckligt elevunderlag och bristande ekonomiska förutsättningar. Därtill har to-

¹ En Excel-fil med förteckning över samtliga ansökningar och beslut finns publicerad på hemsidan

talt tre huvudmän fått avslag med anledning av genomförd ägar- och ledningsprövning, två till följd av bristande insikt i lagstiftningen och en till följd av brist avseende lämplighet.

Ingen godkänd ansökan avseende distansundervisning

I ansökningsomgången 2022 godkändes ingen av de totalt 44 inkomna ansökningarna om distansundervisning. Majoriteten av ansökningarna kom från kommunala huvudmän. Fem av de totalt 44 inkomna ansökningarna avsåg distansundervisning med fristående huvudman. Två ansökningar avsåg distansundervisning som hel utbildning, övriga 42 avsåg distansundervisning som särskilt stöd.

Utifrån lagstiftningen finns höga krav på den som söker tillstånd oavsett driftsform. Skolinspektionen värnar om god kvalitet för eleverna eftersom alla elever har rätt till en bra skola i en trygg miljö. Den som ansöker om godkännande som huvudman för en fristående skola eller som vill bedriva distansundervisning, ska visa att kunskap finns om de bestämmelser som gäller för skolan, och att det finns förutsättningar att etablera och upprätthålla en stabilitet i verksamheten.

Inledning

I 2022 års ansökningsomgång avseende nyetablering och utökning av fristående skola har det inför läsåret 2022/23 inkommit totalt 206 ansökningar. Eftersom besluten kan överklagas kan det slutgiltiga antalet godkända ansökningar skilja sig från det som redovisas här. Vid tidpunkten för sammanställandet av rapporten var nio beslut ej fattade eftersom fem ärenden inväntade beslut i pågående tillsyn, tre ärenden avvaktade dom i pågående domstolsprocess rörande samma huvudman och planerad skolverksamhet och ett ärende inväntade kompletteringar från sökanden.

Skolinspektionen prövar ansökningar om godkännande som huvudman för en fristående skola och godkännande som anordnare av distansundervisning utifrån de krav som uppställs i lag, förordning och föreskrifter för den aktuella skolformen. Prövningen genomförs mot bakgrund av innehållet i ansökan och därtill görs en prövning av om sökanden har ekonomiska förutsättningar samt om en etablering av den sökta verksamheten skulle medföra påtagliga negativa följder för lägeskommunen eller närliggande kommuner (gäller gymnasieskola). Sedan januari 2019 ska en sökande även genomgå en ägar- och ledningsprövning vilken omfattar krav på erfarenhet av eller på annat sätt förvärvat insikt i de föreskrifter som gäller för sökt verksamhet samt en prövning av ägar- och ledningspersonernas lämplighet.

Sedan 2021 ingår statistik avseende ansökningar om distansundervisning

Huvudmän har sedan 2021 möjlighet att ansöka om att få utföra distansundervisning samt anmäla/ansöka om de vill använda eller utföra fjärrundervisning. Både enskilda och kommunala huvudmän kan ansöka om att bli godkända som utförare av distansundervisning². Beslut ska om möjligt fattas senast 1 september, om det avser en hel utbildning på gymnasienivå, eller 1 oktober om det avser särskilt stöd året innan utbildningen ska påbörjas. Inkomna ansökningar i årets omgång avser således skolstart 2023/24. Årets ansökningar om distansundervisning särredovisas i slutet av rapporten. Fjärrundervisning ingår inte i rapporten då en huvudman kan anmäla eller ansöka om fjärrundervisning löpande under året.

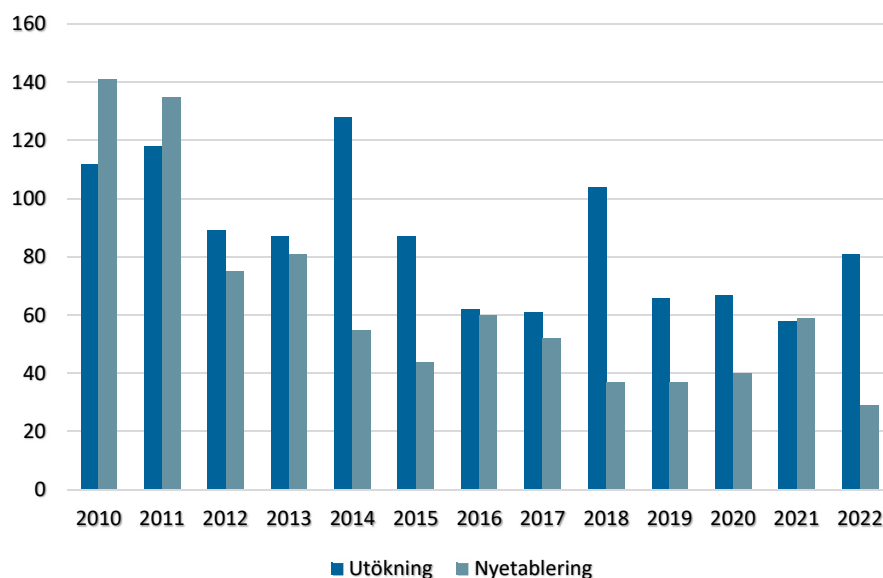
² Tillstånd för distansundervisning är inte kopplat till covid-19-pandemin utan en ny tillståndstyp.

Tre av fyra godkända ansökningar 2022 avser utökning av skola

I ansökningsomgången 2022 har Skolinspektionen godkänt 110 av de totalt 206 inkomna ansökningarna. Att drygt hälften av årets ansökningar godkändes är i nivå med de senaste fyra åren. Skolinspektionen införde 2019 en avgift för ansökan om tillstånd, i samband med det minskade antal inkomna ansökningar med en tredjedel och har legat stabilt sedan dess. I samband med det ökade också andelen godkända ansökningar från 42 procent i genomsnitt 2010-2018 till 52 procent i genomsnitt 2019-2022.

Ungefär tre fjärdedelar av de godkända ansökningarna avser utökningar av befintliga skolenheter och en fjärdedel avser nyetablering. Som vi kan se i diagram 1 är det vanligt att Skolinspektionen godkänner fler ansökningar om utökningar vart fjärde år. Det kan förklaras av ansökningarna om avvikelser från de nationella programmen. De ansökningarna ska förnyas var fjärde år vilket innebär att det också inkommer fler ansökningar då. Nästan hälften (50 av 110) av de godkända ansökningarna 2022 avser ansökningar om avvikelser.

Diagram 1 – Antal godkända ansökningar fördelade på nyetablering och utökning av skola 2010-2022

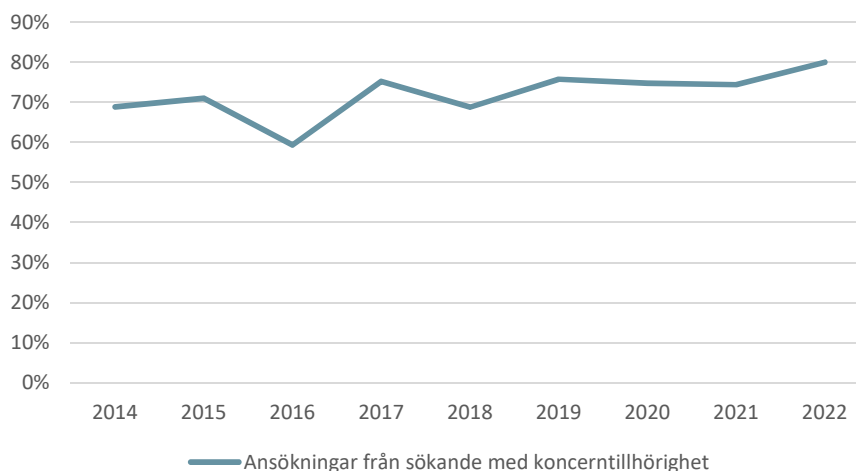
Sökande med koncerntillhörighet bakom majoriteten av godkända ansökningar

Både avseende ansökningar om grundskola och gymnasieskola är det absolut vanligast att sökande är ett aktiebolag som ingår i en koncern. Av de 110 godkända ansökningarna har åtta av tio inkommit från sökande med koncerntillhörighet. Bakom de godkända ansökningarna står totalt 21 olika koncerner. Tre koncerner (Academedia AB, Watma Group AB och Cedergrenska AB) står bakom nästan hälften av de godkända ansökningarna. Av de totalt 29 godkända ansökningarna avseende nyetablering av skola har 86 procent inkommit från sökande med koncerntillhörighet. För ansökningar om utökningar har ungefär 80 procent inkommit från sökande med koncerntillhörighet.

Att majoriteten av de godkända ansökningarna har inkommit från sökande med koncerntillhörighet är i linje med tidigare år. Som vi ser i *diagram 2* har andelen visat en svag uppåtgående trend sedan 2014, från 70 procent till 80 procent. Trenden kan förklaras av att färre sökande som inte driver aktiebolag har ansökt om tillstånd för skola. Det är även en minskning i antal sökande som driver aktiebolag som inte ingår i en koncern. Antalet koncerner som står bakom de inkomna ansökningarna är dock i nivå med tidigare år. I genomsnitt stod 23 koncerner bakom de godkända ansökningarna under perioden 2014-2022. Att trenden visar en svag ökning kan alltså inte förklaras av att antalet koncerner eller deras genomsnittliga antal ansökningar som godkänts har förändrats, utan att det totala antalet inkomna/godkända ansökningar från sökande med övriga företagsformer har minskat.

I årets ansökningsomgång har 95 av de 110 godkända ansökningarna inkommit från sökande som driver aktiebolag. Ideella föreningar står bakom åtta av de godkända ansökningarna, övriga stiftelser och fonder bakom sex ansökningar och ekonomisk förening bakom en (1). Majoriteten av ansökningarna som inte inkommit från aktiebolag avser ansökningar om avvikelser från de nationella programmen exempelvis nationellt godkänd idrottsutbildning.

Diagram 2 – Andel ansökningar från sökande med koncerntillhörighet av totalt antal godkända ansökningar

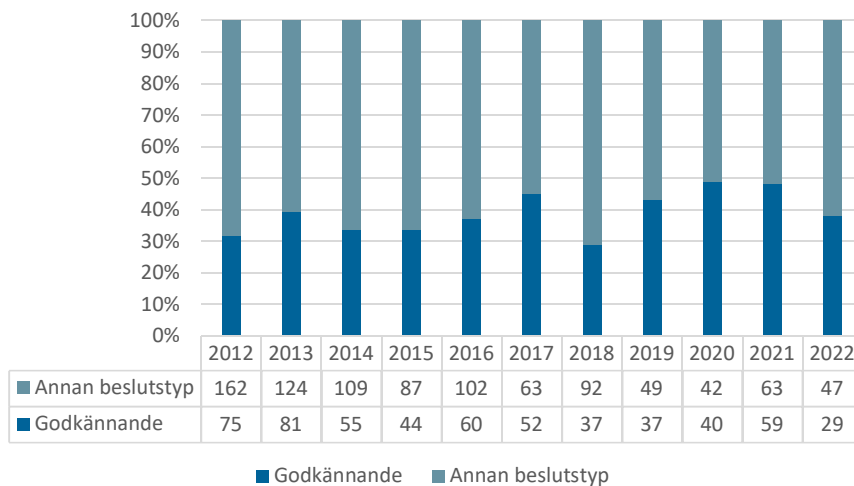
29 godkända ansökningar om nyetablering

Fler godkända ansökningar om nya grundskolor än gymnasieskolor

Av de totalt 29 godkända ansökningarna om nyetablering avsåg 18 grundskola och 11 gymnasieskola. Fem av de 29 ansökningarna har inkommit från sökande som inte redan är etablerade på skolmarknaden.

Årets 29 godkända ansökningar är en minskning jämfört med 2021 års ansökningsomgång då 52 ansökningar godkändes. Årets antal godkända är det lägsta sedan beslutsstatistiken började sammanställas 2010 men procentuellt sticker inte andelen godkända ut i tidsserien, utan andelen är förhållandevis konstant mot antalet inkomna ansökningar. De 29 godkända ansökningarna motsvarar 38 procent av alla inkomna ansökningar. Under perioden 2012-2021 godkändes i genomsnitt 39 procent av ansökningarna.

Diagram 3 – Andel ansökningar fördelade på godkända och ansökningar med annan beslutstyp (avslag, avskrivning, avvísning) under perioden 2012-2022. Tabellen under anger antal godkända och antal med annan beslutstyp

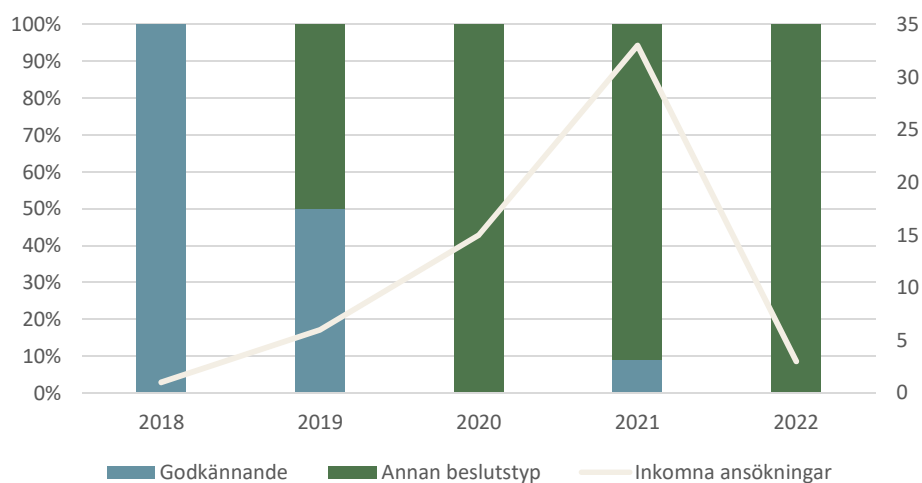

Av de 11 godkända ansökningarna om nyetablering av gymnasieskola avser fem godkännanden gymnasieskolor med yrkesprogram, fem godkännanden avser gymnasieskolor med högskoleförberedande program och ett godkännande det individuella programmet i en gymnasiesärskola.

Ingen godkänd ansökan om internationell skola

I årets ansökningsomgång har ingen av de tre inkomna ansökningarna om internationell skola godkänts. Samtliga ansökningar som inkommit avser både godkännande för internationell skola på grundskolenivå och rätt till bidrag för internationell skola på gymnasienivå. Under 2020 och 2021 inkom ett större antal ansökningar om internationell skola. Det var samma aktör som stod bakom 30 av de totalt 33 inkomna ansökningarna 2021 och som fick godkännande i tre av ansökningarna. Samma aktör stod bakom årets tre ansökningar men samtliga avlogs med grunden att verksamheterna inte hade tillräckliga ekonomiska förutsättningar.

Diagram 4: Andel ansökningar om internationell skola som godkänts och med annan beslutstyp (avslag, avskrivning, avvísning) samt antal inkomna ansökningar under åren 2018-2022. Vänster axel anger andelen för staplar och höger antal för linje

VAD ÄR EN INTERNATIONELL SKOLA?

En internationell skola är definierad som en skola där utbildningen istället för att följa en svensk läroplan följer ett annat lands eller en internationell läroplan. Internationella skolor riktar sig i första hand till elever som är bosatta i Sverige under en begränsad tid.

För att driva en internationell skola på grundskolenivå krävs tillstånd från Skolinspektionen, både kommunala och enskilda huvudmän måste ansöka om tillståndet. För internationell gymnasieskola prövas ansökan om rätt till bidrag. Enskilda huvudmän får ta ut avgift för att täcka rimliga merkostnader för utbildningen i en internationell skola, ifall det är en kommunal skola som driver undervisningen ska den vara avgiftsfri.

Nyetablering av skolor i 18 olika kommuner

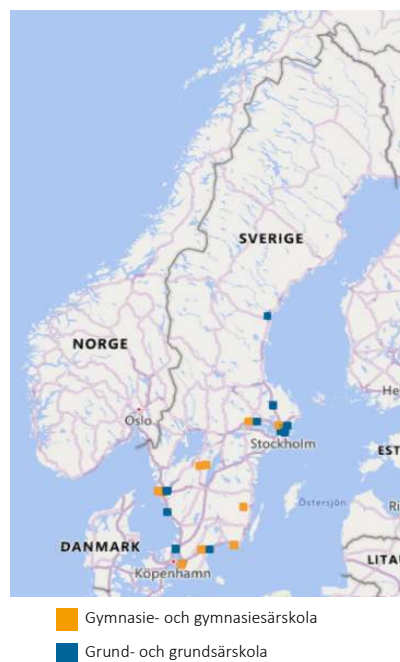
De godkända ansökningarna avser huvudsakligen nya skolor i södra och mellersta Sverige. Enbart två av ansökningarna avser nyetablering av skola norr om Uppsala.

Av de totalt 29 godkända ansökningarna avser elva skolor belägna i storstäder och storstadsnära kommuner³. Av de elva avser sju godkännanden grundskolor och fyra gymnasieskolor. De ansökningarna är centrerade kring storstäderna Stockholm, Göteborg och Malmö.

Tio av de godkända ansökningarna avser skolor belägna i större städer och kommuner nära större stad. Nio av ansökningarna avser nya grundskolor i fyra olika kommuner, en av kommunerna (Västerås) berörs också av godkännande för en ny gymnasieskola.

Åtta av de godkända ansökningarna avser nya skolor i mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner, dessa avser kommunerna Kalmar, Karlskrona, Kristianstad, Skövde, Tibro och Varberg. Det är främst nya gymnasieskolor som avser att starta i landsbygdskommunerna, av de åtta godkända avser två ansökningar grundskola.

Figur 1 – Godkända ansökningar fördelade efter kommun

³ Enligt SKR:s huvudgruppsindelning från 2017

Nio av tio godkända utökningar avser utökning av gymnasieskola

Skolinspektionen godkände 81 av de totalt 123 inkomna ansökningarna om utökning av skola. Av de godkända avsåg åtta grundskola, 72 gymnasieskola och en (1) gymnasiesärskola. Ansökningar om avvikelser från de nationella programmen som ska förnyas vart fjärde år ligger bakom en klar majoritet av de godkända tillstånden. Hela 50 av de 81 godkända ansökningarna avser gymnasieprogram som avviker från de 18 nationella programmen. I 2021 års ansökningsomgång godkändes 55 ansökningar om utökning, då utgjorde avvikelser nio ansökningar. Det är vanligt att ansökningar om avvikelser från de nationella programmen varierar mellan de olika ansökningsomgångarna.

AVVIKELSER INOM GYMNASIESKOLA

Avvikelser inom gymnasieskola avser gymnasieprogram som avviker från de 18 nationella gymnasieprogrammen i Sverige. De kan exempelvis avse särskilda varianter inom det estetiska området. Andra avvikelser som ingår i begreppet är riksrekryterande utbildningar och nationellt godkända idrottsutbildningar.

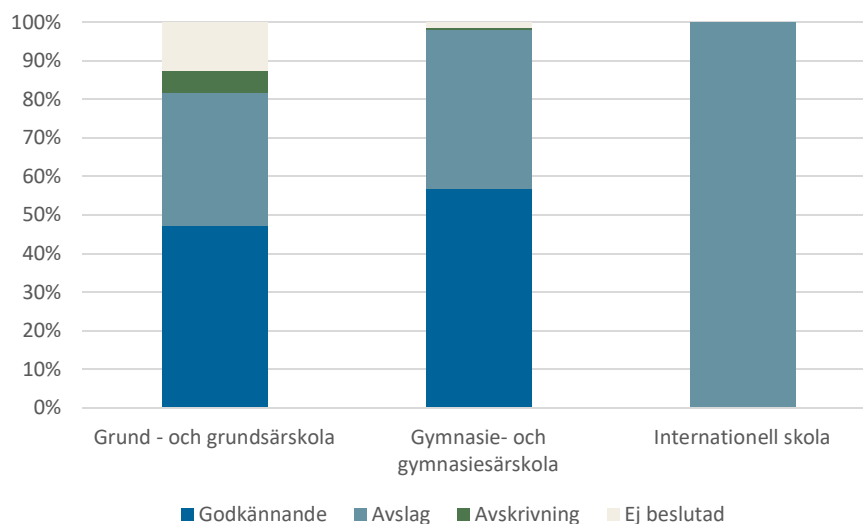
Tillstånden för avvikelser från gymnasieprogram måste förnyas vart fjärde år vilket är en bidragande faktor till att antalet ansökningar av detta slag varierar mellan de olika ansökningsomgångarna.

Av de totalt 73 godkända ansökningarna om gymnasie- och gymnasiesärskola avser tolv ansökningar yrkesprogram, exempelvis naturbruksprogrammet och vård- och omsorgsprogrammet. Elva av de godkända utökningarna avser utökning med högskoleförberedande program som exempelvis naturvetenskapsprogrammet, ekonomiprogrammet och teknikprogrammet. Övriga 50 avser huvudsakligen nationellt godkända idrottsutbildningar men även riksrekryterande utbildningar och särskilda varianter.

Avslag som beslut för 83 ansökningar om fristående skola

Av de totalt 206 inkomna ansökningar har 83 ansökningar avslagits varav 18 avser grundskola och en (1) grundsärskola, 61 avser gymnasie- och gymnasiesärskola och tre avser internationell skola på grund- och gymnasienivå. Utöver avslag har 110 ansökningar godkänts, nio ansökningar inväntar beslut och fyra ärenden har avskrivits.

Diagram 5 – Beslutstyper 2022 fördelade på skolformerna Grund- och grundsärskola, Gymnasie- och gymnasiesärskola och Internationell skola på grund- och gymnasienivå

Otillräckligt elevunderlag bakom flest avslag

Den vanligaste grunden för avslag för både ansökningar om utökning och nyetablering var avslagsgrunden "Elevprognos/Ekonomiska förutsättningar" som är en del av Skolinspektionens prövning om det finns ett tillräckligt stort riktat intresse från elever i rätt målgrupp för den planerade utbildningen. Prövningen genomförs för att sökanden ska anses ha ett tillräckligt elevunderlag för att bedriva en stabil verksamhet. Vid en bristande elevprognos kan inte sökanden anses ha ekonomiska för-

utsättningar då inlämnad budget inte blir tillförlitlig. Av de 83 avslagna ansökningarna har 44⁴ avslagits till följd av otillräckligt elevunderlag. Bakom de 44 ansökningarna står 14 olika huvudmän. Även i 2021, 2020 och 2019 års ansökningsomgång var bristande elevprognos vanligaste avslagsgrunden.

Den näst vanligaste avslagsgrunden 2022 är brister i befintlig verksamhet. Skolinspektionen kan avslå en ansökan om sökandens befintliga verksamheter fått beslut om allvarliga eller omfattande brister i pågående tillsyn. I årets ansökningsomgång har 30 ansökningar fått avslag då det konstaterats brister i huvudmännens befintliga verksamheter. Det är tre huvudmän som står bakom de 30 ansökningarna.

I årets ansökningsomgång avslogs samtliga ansökningar om internationell skola med motivering ekonomi. Skolinspektionen bedömde att sökanden inte hade ekonomiska förutsättningar att bedriva en stabil verksamhet.

I Skolinspektionens prövning av sökandes ägar- och ledningskrets har 2022 tre ansökningar fått avslag. Två har fått avslag till följd av insikt och en (1) ansökning har fått avslag på grund av bristande lämplighet. Bakom de tre ansökningarna står tre olika sökande.

ÄGAR- OCH LEDNINGSPRÖVNING

För att en sökande ska godkännas i en ägar- och ledningsprövning ska sökande ha en samlad kompetens av erfarenhet eller på annat vis en förvärvad insikt i de föreskrifter som gäller för skolverksamheten, vilket exempelvis innefattar skollag, stiftning, arbetsrätt, arbetsmiljö samt ekonomi. Kraven omfattar ägare med ett väsentligt inflytande, ledning och även andra som har ett bestämmande inflytande i huvudmannens verksamhet.

En sökande ska även visa lämplighet att bedriva skolverksamhet. Vid lämplighetsprövningen ska viljan och förmågan att fullgöra sina skyldigheter mot det allmänna, laglydnad i övrigt och andra omständigheter av betydelse beaktas. Var och en i ägar- och ledningskretsen måste bedömas lämplig. Det räcker alltså med att en person bedöms olämplig för att kraven inte ska anses vara uppfyllda. De omständigheter som enligt förarbetena bör läggas till grund vid prövningen är framför allt tidigare brottslighet och ekonomisk misskötsamhet.

Ägar- och ledningsprövningen görs oavsett vilken bolagsform sökanden avser att bedriva verksamheten i. Det spelar inte heller någon roll inom vilken bransch bolaget är verksamt eftersom lagstiftningen inte reglerar vilka branscher som kan äga fristående skolor.

⁴ En ansökan kan få flera avslagsgrunder, avslagsgrunderna summeras därför inte alltid till samma antal som antalet avslagna ansökningar

Ingen godkänd ansökan avseende distansundervisning

Av de totalt 44 inkomna ansökningarna om distansundervisning har ingen ansökan godkänts 2022. 2021 inkom totalt 70 ansökningar varav två godkändes, båda ansökningarna inkom från samma kommunala huvudman. Av årets ansökningar har 38 ansökningar avslagits. Fyra ansökningar avskrevs till följd av att sökande återkallade ansökan. Två ansökningar avvisades, den ena för att den inkommit för sent och den andra eftersom sökande inte var huvudman för den aktuella skolenheten och att ansökan inte avsåg undervisning vid en viss skolenhet. En ansökan avvaktar beslut eftersom ytterligare utredning och kompletterande uppgifter behövdes i ärendet. Enbart fem av de totalt 44 inkomna ärendena avsåg distansundervisning vid fristående skola. Två ansökningar avsåg hel utbildning, övriga 42 särskilt stöd.

Den vanligaste grunden bakom avslag är att sökanden inte har visat att utbildningen kommer att bedrivas med god kvalitet. Det kan bland annat bero på att sökanden inte på ett tydligt sätt beskrivit hur närundervisning i de praktiska moment som kräver det, ska bedrivas. En annan avslagsgrund är elevunderlag/behov av utbildningen, där sökanden inte har undersökt behovet hos andra huvudmän och/eller det undersökta behovet är för allmänt hållet och inte anknyter i tillräcklig utsträckning till den av skollagen reglerade målgruppen.

VAD ÄR DISTANSUNDERVISNING?

Senast den 31 januari varje år kan huvudmän ansöka om att bli utförare av utbildning där distansundervisning används i vissa skolformer. Utbildningen får starta tidigast kalenderåret efter ansökan har inkommit.

Både enskilda och offentliga huvudmän kan bli utförare av distansundervisning och måste ansöka om tillstånd hos Skolinspektionen. De ansökningar som inkommit till Skolinspektionen i årets ansökningsomgång från enskilda huvudmän avser att starta distansundervisningen tidigast år 2023.

Distansundervisning är en interaktiv undervisning som bedrivs med informations- och kommunikationsteknik där elever och lärare är åtskilda i både rum och tid. Ansökan ska avse en viss utbildning vid en viss skolenhet.

Distansundervisningen kan bedrivas som särskilt stöd i grundskola, grundsärskola, specialskola, sameskola, gymnasieskola och gymnasiesärskola. Det kan även bedrivas som hel utbildning i gymnasieskola och gymnasiesärskola.

Målgruppen för distansundervisning är elever som inte kan delta i den ordinarie verksamheten på grund av en dokumenterad medicinsk, psykisk eller social problematik.